

Barcelona,
1 i 2 de desembre
de 2014

Taller
d'intercanvi
d'experiències
educatives

Coordinació i edició:

Lafede.cat - Organitzacions per a la Justícia Global

reddsocat.blogspot.com.es

Correcció i traducció de textos:

L'Apòstrof : *www.apostrof.coop*

Roger Cardús

Disseny i maquetació:

Babi Rodríguez

Rosa Cardús

Data de publicació: juny de 2015

03

10

05

14

07

20

1. PRESENTACIÓ

EL PROJECTE REDDSO

“Regions per l'Educació pel Desenvolupament Sostenible i la Solidaritat Internacional” (REDDSO) és un projecte finançat per la Unió Europea que pretén contribuir a la formació d'una ciutadania global a partir de la convergència de les polítiques públiques d'Educació per al Desenvolupament Sostenible i Solidaritat Internacional (EDD-SI) als sistemes educatius de quatre regions europees: Roine-Alps (França), Piemont (Itàlia), Malopolska (Polònia) i Catalunya (Espanya).

El projecte té una durada de 30 mesos i planteja diferents activitats organitzades en tres fases: diagnòstic, formació i implementació de propostes pedagògiques innovadores.

El projecte està impulsat per les administracions i coordinadores d'entitats següents:

França: RESACOOOP (Xarxa de Suport a la Cooperació de la Regió de Roine-Alps) i Regió Roine Alps.

Itàlia: COP (Coordinadora d'ONG de Piemont) i Regió Piemont.

Polònia: Regió Malopolska.

Catalunya: LaFede.cat – Organitzacions per a la Justícia Global i el Departament d'Ensenyament.

PRESENTACIÓ DEL TALLER

Coincidint amb l'equador del projecte, LaFede i el Departament d'Ensenyament van organitzar la segona trobada internacional del projecte REDDSO. El Taller Internacional d'Intercanvi d'Experiències Educatives es va celebrar els dies 1 i 2 de desembre de 2014 a la Casa del Mar de Barcelona amb l'objectiu d'afavorir l'intercanvi d'experiències d'EDD-SI entre ONG i centres escolars de les regions sòcies del projecte, promoure el treball en xarxa i fomentar la innovació pedagògica.

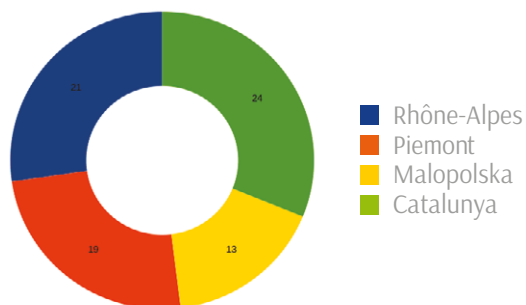
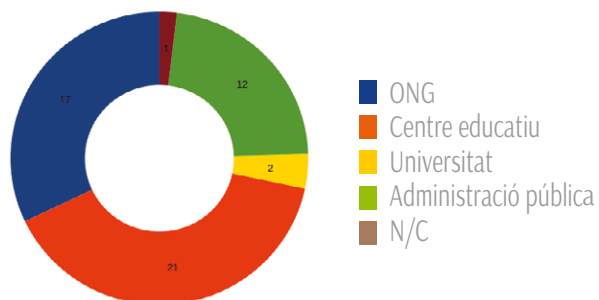
Pepa Martínez, Lafede.Cat - Organitzacions per a la Justícia Global

“Després d'un any i mig de feina, ens tornem a reunir persones implicades en l'educació per a la ciutadania global. Tenim l'oportunitat de seguir compartint coneixement, reflexions i metodologies entre professionals provinents de les quatre regions participants. Per aprofitar aquesta diversitat i potenciar l'intercanvi, hem dissenyat el taller a partir de ponències i grups de treball que esperem que resultin enriquidores i fructíferes.”

ELS PARTICIPANTS DEL TALLER

Hi van participar al voltant de 80 persones, entre les quals hi havia professorat de Polònia, França, Itàlia i Catalunya, així com representants d'ONG i de les administracions públiques implicades en el projecte. La participació de gent de Burkina Faso, Senegal i Argentina va enriquir la perspectiva del debat educatiu.

BENVINGUDA

Jaume Vinyals, cap del Servei de Suport a la Comunitat Educativa de la Generalitat de Catalunya

“Aquest taller se celebra quan ens trobem a l'equador del projecte, i crec que és un moment adequat per compartir experiències i reforçar aquesta xarxa, que ens ha permès obrir les nostres ments i ampliar punts de vista. Des de fa dos anys, el Departament d'Ensenyament treballa perquè els centres educatius facin seves les metodologies que proposem aquí, i la nostra voluntat és que al final puguem garantir la continuïtat de totes aquestes aportacions. Moltes gràcies i benvinguts a Barcelona.”

Alba Cuevas, vocal d'educació de la junta de Lafede.cat – Organitzacions per a la Justícia Global

“Hem entès que per desenvolupar una educació participativa que avanci cap a la transformació social, la pau i els drets humans, és imprescindible conèixer i aplicar dos conceptes fonamentals que la sostenen: la col·laboració i el treball en xarxa. La primera, establint vincles sòlids entre centres educatius, institucions públiques i societat civil; el segon, buscant la manera de compartir, comprendre'ns i avançar conjuntament. Des de la Comissió d'Educació de la FCONGD hem desenvolupat un manifest que defensa aquest tipus d'educació i n'estem especialment orgullosos.”

2. L'EDD-SI A LES REGIONS SÒCIES

L'EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE I LA SOLIDARITAT INTERNACIONAL A LES REGIONS SÒCIES DEL PROJECTE

La taula rodona es va concebre com una primera aproximació a l'estat actual de l'**Educació per al Desenvolupament Sostenible i la Solidaritat Internacional (EDD-SI)** en les 4 regions sòcies del projecte. Amb l'explicació dels diagnòstics duts a terme durant els mesos precedents, els participants es van apropar a la realitat de cada regió i es va facilitar l'emergència de partenariats.

Les qüestions següents van servir d'orientació a l'hora d'exposar els resultats dels diagnòstics:

1. Parlem d'EDD-SI, educació per a la ciutadania global o global education. Quin terme utilitzeu al vostre territori
2. Quines són les característiques claus de l'EDD-SI?
3. Quin lloc ocupa l'EDD-SI al sistema educatiu? Existeix algun marc legal al respecte o mesures que la promoguin? Com la percep el professorat?
4. Els partenariats són un element definidor dels projectes d'EDD-SI. Com es poden fer realitat i articular-los en els plans local, internacional i europeu?

Àlex Egea, pedagog i investigador (Catalunya)

"A Catalunya utilitzem sobretot el terme "educació per al desenvolupament", referit a una educació que promou una ciutadania capaç de respondre als reptes actuals de la globalització i on el rol de les ONG és tan important com el de l'administració. Aquesta última està treballant per introduir el servei comunitari a l'educació secundària i destina molts recursos a la formació contínua del professorat. El món associatiu, per la seva banda, està constituït per vertaders professionals del sector que són responsables de la creació de gran part del material pedagògic disponible. Estan fent un gran esforç per apropar-se a la realitat de l'educació formal i són un col·laborador indispensable per educar persones amb sensibilitat vers la justícia global i la igualtat."

Katarzyna Jasikowska, Jagellon University, i Magdalena Klarenbach, Polish Green Network (Malopolska)

"A Polònia parlem de l'educació global: un tipus de formació cívica que centra la seva actuació a fomentar la consciència dels fenòmens globals i les relacions d'interdependència; vol preparar les persones per afrontar els grans reptes de la globalització. Tal com es desprèn d'algunes de les conclusions i recomanacions del diagnòstic que hem fet, a Malopolska existeix un gran desconeixement entre els diferents actors implicats en l'educació global. Caldria promoure la cooperació entre ONG i escoles i seria convenient oferir més formació al professorat relacionada amb l'educació global."

/ Taller d'intercanvi d'experiències educatives /

Sabine Tangerini,

Comitè de Col·laboració Mèdica (Piemont)

“A Itàlia, l'educació per al desenvolupament sostenible està ben integrada a l'educació formal. En canvi l'educació per la solidaritat internacional és més optativa i sovint està relacionada amb activitats que es duen a terme en horari extraescolar.

El món associatiu intenta introduir la cooperació descentralitzada a l'escola i defensa el treball en partenariat com un bon camí per compartir les contribucions entre centres educatius.

Pel que fa als actors de l'EDD-SI, són molts i variats: associacions, ONG, organitzacions de comerç just, organitzacions religioses o institucions del ministeri, entre d'altres. Cal avançar per millorar-ne la coordinació.”

Jean Paul Robin, rectorat de la Universitat de Grenoble (Roine-Alps)

“A França definim l'educació per a la ciutadania global com un conjunt de formes educatives que busquen comprendre les desigualtats mundials i articular una visió crítica amb l'objectiu que els alumnes siguin capaços de prendre les seves pròpies decisions i responsabilitzar-se'n. És un tipus d'educació participativa i intercultural que implica un cert grau de descentralització per impulsar els intercanvis amb altres països, tal com afavoreix el projecte REDSSO. Tot i això, es tracta d'una proposta educativa que encara no està gaire implantada al nostre context.”

Christine Thomas, Consell Nacional de l'Educació Agrícola (Roine-Alps)

“Les institucions públiques i les ONG hem d'aprendre a actuar com a socis i no tan sols a tenir una relació de socis. Només d'aquesta manera serem capaços de construir conjuntament a partir dels valors comuns com la solidaritat, l'autonomia, la responsabilitat o la laïcitat i de treballar de la mà malgrat les diferències de llenguatge i de mètode. Hem de ser capaços de jugar la carta de la complementarietat, i aprofitar el coneixement especialitzat que posseeix el món associatiu.”

3. L'EDD-SI A L'ESCOLA

COM PODEM AVANÇAR EN LA IMPLANTACIÓ DE L'EDD-SI A L'ESCOLA?

Rose Marie di Donato, directora de RESACOOOP, va moderar el debat d'obertura en una taula constituïda per l'argentina **Luz Avruj**, coordinadora de formació del Centre Llatinoamericà d'Aprenentatge i Servei Solidari; el burkinès **Paul Marie Karanga**, professor de l'Institut Tècnic Nacional de Ouagadougou, i el senegalès **Alassane Mbengue**, secretari general de la inspecció acadèmica de Matam.

Per dinamitzar l'intercanvi de coneixements, les intervencions s'estructuraven entorn de preguntes concretes.

Aprofundint en la definició d'EDD-SI i de la seva posada en pràctica, Luz Avruj va compartir algunes experiències d'aprenentatge servei, una metodologia que opta per l'adquisició del coneixement a través de la vivència i la praxi i que convida l'estudiant a comprometre's a través de l'acció amb les problemàtiques específiques del seu context social. Es tracta d'un model de solidaritat horitzontal que posa en relació dues comunitats, dues parts actives que aprofitaran cada coneixement específic per complementar-se l'una amb l'altra i per crear noves relacions socials de fraternitat i cooperació. Com van refermar els dos ponents africans, la perspectiva de l'aprenentatge servei ha estat molt ben acollida a Senegal i a Burkina Faso per la necessitat de

vèncer el decalatge existent entre els continguts teòrics dels instituts i el context social dels estudiants. Es tracta d'un enfocament molt eficaç en països on la inclusió social és el gran repte social i educatiu perquè amb l'aprenentatge servei s'estudia la lògica social, es construeix un diagnòstic en funció de les necessitats i es generen projectes directament enfocats a satisfer-les, ja que es dona com a resultat una millora de l'entorn i un apoderament dels estudiants.

1) L'aprenentatge servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulat en el qual els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo.

Luz Avruj, coordinadora de formació del Centre Llatinoamericà d'Aprenentatge i Servei Solidari

"En l'aprenentatge servei les dues parts involucrades entenen que poden treballar pel benestar de l'altre. Es tracta de promoure actituds prosocials: actuar "amb" l'altre i no "per" l'altre. En oposició, el model de solidaritat tradicional es defineix per un subjecte detentor del coneixement que vol ajudar les parts receptores de l'ajuda, que no són més que una comunitat passiva i necessitada. Creiem que en aquest vell esquema no es donen les condicions necessàries que ens porten cap a la transformació i el canvi."

Allassane Mbengue, secretari general de la inspecció acadèmica de Matam (Senegal)

“A Senegal també desenvolupem experiències d'acord amb aquest saber-fent, on l'alumne ha de saber identificar els problemes fora dels murs de l'escola i mobilitzar els recursos necessaris per solucionar-los. L'estudiant esdevé actor.”

Paul Marie Karanga, professor de l'Institut Tècnic Nacional de Ouagadougou (Burkina Faso)

“Els joves ja no vénen a l'escola perquè hi estan obligats, sinó perquè volen aprendre coses per poder canviar el món que els envolta.”

El debat va prosseguir articulant diverses reflexions sobre els canvis econòmics, socials i de pensament que la globalització ha introduït al món actual. La circulació d'informació global i la interdependència entre els cinc continents es tradueix també en una presa de consciència sobre les problemàtiques comunes, en una assumpció col·lectiva de reptes i riscos que ens afecten a tots, com són el medi ambient, les desigualtats econòmiques, la salut i l'alimentació

mundial. En aquest sentit l'EDD-SI és d'importància cabdal per explicar el món actual als estudiants, un món deslocalitzat en transformació constant.

No obstant això, l'altra cara de la globalització ens mostra un planeta caracteritzat per desigualtats agudes entre països i continents. En aquest sentit, Paul Marie Karanga formulava el desig de convivència i respecte mundials, però alhora explicava la realitat que viuen els seus compatriotes i que moltes vegades els allunya dels objectius de l'EDD-SI. Concretament i centrant-se en el sector energètic, Karanga explicava que si la bombona de gas, una necessitat bàsica, és inassequible per a la gran majoria de la població, encara més ho són els panells d'energia solar. Un cas similar el trobem en les infraestructures d'accés a Internet, necessàries per desenvolupar programes d'intercanvi cultural entre centres educatius i no sempre disponibles –malgrat la gran inversió pública efectuada en els darrers anys.

Paul Marie Karanga, professor de l'Institut Tècnic Nacional de Ouagadougou (Burkina Faso)

“En el nostre cas, cal conèixer la realitat del país per entendre que la primera prioritat és anar a l'escola, i després podrem parlar de desenvolupament sostenible.”

**Luz Avruj, Coordinadora de formació
del Centre Llatinoamericà
d'Aprenentatge i Servei Solidari
(Argentina)**

“Fa cent anys hi va haver un grup d'homes que van pensar que era important que els alumnes poguessin moure el cos a l'escola. Els feien córrer una mica entre les classes de matemàtiques i d'aritmètica. Actualment no podem concebre una escola sense educació física al currículum... potser nosaltres estem fent el mateix amb l'educació per al desenvolupament sostenible.”

Finalment el debat es va focalitzar en les relacions de partenariat nacional i internacional entre centres educatius. L'objectiu: creuar les mirades dels alumnes del Nord i del Sud, vèncer els estereotips existents i aconseguir que els joves es puguin conèixer millor.

Posant com a exemple les relacions de partenariat existents entre la regió senegalesa de Matam i la regió francesa de Roine-Alps, Alassane Mbengue va destriar la multiplicitat d'actors necessaris per desenvolupar un partenariat efectiu: els alumnes com a actors principals, els professors com a executors, els directors de centre com a representants institucionals, les administracions regionals com a impulsores de la visió del partenariat escolar, i els serveis tècnics i el moviment associatiu com a col·laboradors en la posada en pràctica de projectes relacionats amb l'aigua, el medi ambient, els residus o la ciutadania global. Va fer palès que per aconseguir relacions de partenariat estables és necessària l'articulació d'un

quadre organitzatiu complex, la posada en pràctica de dispositius institucionals (jornada del partenariat, xarxa del partenariat de l'acadèmia de Matam, etc.) i la posada en comú d'avaluacions i eines pedagògiques sorgides de cada experiència.

En obrir el torn de paraula al públic, alguns participants van recalcar la importància de treballar per aconseguir relacions horitzontals en aquests partenariats, emmarcant que les relacions entre centres no són neutres, sinó que estan impregnades de les desigualtats estructurals existents entre Nord i Sud. Com podem utilitzar els partenariats per fer-nos conscients d'aquestes desigualtats i despertar una consciència política entre l'alumnat capaç de transformar-les?

**Alassane Mbengue, Secretari general de la inspecció
acadèmica de Matam (Senegal)**

“Nosaltres, a l'Àfrica, tenim una altra història. Léopold Sédar Senghor va teoritzar molt sobre el concepte de “ciutadania mundial”. Ell promulgava l'obertura al món, preconitzant que el futur passaria per aprendre a donar i a rebre en la civilització de l'universal.”

4. EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

TAULES D'EXPERIÈNCIES D'EDD-SI

A la primera taula d'experiències educatives es van presentar els projectes de Malopolska i Piemont. Com a característica comuna destacava la transversalitat: en el cas de Malopolska perquè el projecte beneficia tant els centres educatius com les entitats de la regió, i en el cas de Piemont perquè els beneficiaris no són només els alumnes d'una classe, sinó que el projecte s'estén a tot el centre educatiu.

En una segona taula es van presentar les experiències de Catalunya i Roine-Alps, projectes que compartien la innovació metodològica, la transversalitat de les matèries i el rol dels estudiants com a ciutadans actius, responsables i coneixedors dels seus drets i deures.

Agnieszka Slomian

“El principal problema que ens vam trobar va ser la determinació de les dates de realització dels tallers a les escoles, que variava en funció de la motivació i la participació dels directors de cada centre. Només una escola va programar els tallers en hores extraescolars, i aquest fet es va traduir en un augment de la motivació ja que la participació era voluntària. A la resta de centres el projecte es va enquadrar dins el programa de les assignatures obligatòries.”

“A la xarxa global: desafiaments del desenvolupament a l'Àsia central” (Malopolska)

Per Agnieszka Slomian, de l'Eastern Initiative Institute

Actors implicats: Eastern Initiative Institute, escoles, ONG, associacions, plataformes d'organitzacions poloneses.

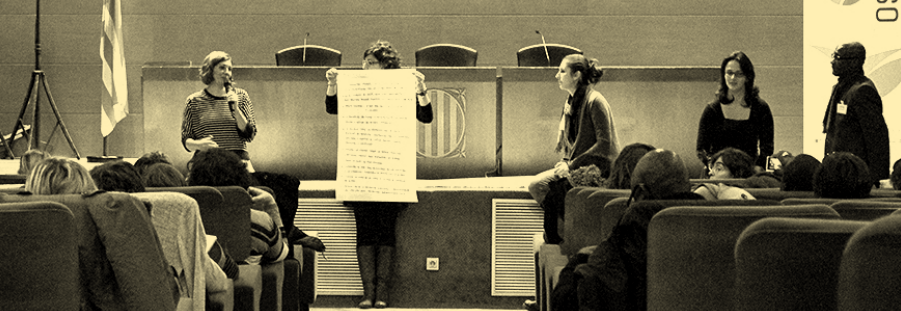
Nivell educatiu: 2 escoles primàries, 2 escoles de secundària, universitat.

Nombre de participants: 60 alumnes d'instituts, 60 alumnes d'escola, 30 professors, 10 estudiants d'Àsia central que viuen a Polònia. Un mínim de 1.000 persones han vist les pel·lícules.

El projecte va néixer l'any 2013 amb l'objectiu d'augmentar el coneixement sobre la realitat social i cultural de l'Àsia central i comprendre els desafiaments que la regió afronta en l'actualitat. Durant el primer any d'execució del projecte es van produir 10 pel·lícules d'animació (disponibles al canal Youtube de l'IWI: <http://tinyurl.com/o4cvx6y>) sobre els desafiaments actuals de l'Àsia central, es va organitzar un concurs a Facebook i es va celebrar l'esdeveniment «Cinc punts al mapa del món: històries d'Àsia central» a Katowice. L'any 2014 el projecte es va voler apropar als centres educatius, concretament a dues escoles i a dos instituts on es van fer tallers basats en els films d'animació, entre altres activitats.

z els estereotips presents a Polònia sobre l'Àsia central i ha potenciat la presa de consciència sobre la necessitat de desenvolupar l'educació per la ciutadania global a Polònia.

/ Taller d'intercanvi d'experiències educatives /

“Tan a prop....tan lluny” (Piemont)

Per Francesca Garbaccio (ONG CICSENE) i Paola Conti (escola Bellini)

Actors: L'escola Bellini, amb la col·laboració de l'ONG CICSENE, la parròquia, les associacions locals i alguns actors privats del territori, a més de les famílies dels estudiants.

Nivell educatiu: primària i secundària.

Nombre de participants: 140 estudiants, 17 professors, 1 tècnic d'ONG, 2 actors privats, un referent de la parròquia local, 1 operador d'associació local, famílies dels estudiants.

El projecte va néixer de la voluntat dels docents de l'escola Bellini, que van buscar la col·laboració d'entitats i ONG per estructurar un projecte que donés resposta a la necessitat de l'alumnat. L'objectiu del projecte és promoure l'acceptació i el respecte cap a altres cultures a través de l'alimentació, entesa en tota la seva dimensió cultural, social i territorial. El recorregut pedagògic s'inicia treballant l'alimentació tradicional de Novara i continua fent un viatge en el temps i l'espai per conèixer altres tradicions i costums a partir de l'experiència d'alumnes de la classe, tant italians com estrangers. Les classes parteixen així d'una aproximació a la realitat local per poder després comprendre la diversitat global i comparar les realitats dels països del Nord i del Sud. Entre les activitats desenvolupades destaquen la preparació d'un hort didàctic, la realització d'experiències d'educació mediambiental, els jocs educatius per comprendre la piràmide alimentària i les iniciatives locals d'intercanvi d'alimentació. Des de l'escola es va valorar molt positivament el rol dels estudiants, que van esdevenir agents d'interculturalitat actuant de pont entre les famílies i l'escola.

Francesca Garbaccio

“El fet que aquest projecte partís d'una visió i voluntat endògenes és un tret diferencial i destacable que introdueix una perspectiva de desenvolupament de dins cap enfora i que és en gran mesura responsable de l'èxit de les activitats executades.”

“Connectant mons: un altre món és possible” (Catalunya)

Per Raül Cantarero, Alberto Quijorna i Daniel Navarro
(estudiants de l'institut Laia l'Arquera) i Mila Domeque
(professora de l'institut Laia l'Arquera)

Actors: Institut Laia l'Arquera i Oxfam Intermón.

Nivell educatiu: secundària.

Nombre de participants: 70 alumnes i 10 professors.

Es tracta d'un projecte d'aprenentatge servei que pretén afavorir el diàleg intercultural gràcies a la comprensió dels processos i mecanismes que estructuren les desigualtats en la globalització econòmica i el desenvolupament humà. El projecte alterna el treball a Internet a través de la plataforma «Connectant mons» de l'ONG Oxfam Intermón, el treball a l'aula emmarcat en les assignatures de llengua, ciències socials, educació física i tecnologia, i el treball sobre terreny en col·laboració amb una fundació solidària local.

Al llarg d'un curs escolar, els alumnes investiguen les possibles respostes al problema de les injustícies alimentàries al món per tal de generar propostes que els ajudin a ser més crítics i responsables en els seus hàbits de consum, analitzant la provenença dels aliments i reflexionant sobre les conseqüències de la injustícia alimentària. Finalment es va organitzar una jornada solidària per recollir aliments destinats a un menjador social que gestiona una fundació local. El projecte, en el qual van participar professors, alumnes i famílies, exemplifica la màxima de «pensa globalment, actua localment.»

Raül Cantarero

“Fa dos anys que treballem sobre la ciutadania global, i ara quan arribem a casa pensem que ja és el nostre torn, que és l'hora de posar en pràctica tot el que hem après. Com podríem actuar de forma diferent? Doncs per exemple, ara quan compro al supermercat miro quina marca d'aliments agafo o si utilitzen transgènics, escullo sovint productes de comerç just, i no accepto comprar marques que exploten els seus treballadors. I els meus companys actuen igual.”

“Joves ciutadans a la fi del món, al costat de casa” (Roine-Alps)

Per Marie Laroche, de l'associació Lyon à double Sens, i Jean-Christophe Vohl, professor de física i química a la ciutat de Trévoux

Actors: Institut Jean Moulin de Trévoux, associació Lyon à double sens i Visions Solidaires.

Nivell educatiu: secundària

Nombre de participants: 28 adolescents francesos, 20 adolescents de Togo, 60 adults (pares, professors, monitors...)

L'objectiu del projecte és conscienciar els joves sobre el seu rol de ciutadans locals i globals a través de l'educació per a una ciutadania global, la democràcia participativa i el desenvolupament sostenible. L'associació Lyon à double sens, que col·labora amb l'institut Jean Moulin des de fa 4 anys, va dur a terme tallers sobre ciutadania, interculturalitat i presa de decisions col·lectiva per tal que els alumnes tiressin endavant el seu propi projecte de classe ecociutadà, seguint la perspectiva de l'educació per al desenvolupament sostenible. A més, el projecte també proposava un intercanvi per correspondència amb alumnes de Togo que seguien el mateix projecte, realitzat en el seu cas per l'associació togolesa Visions Solidaires. Gràcies a metodologies participatives i activitats com el “joc dels 4 móns”, el “joc de Zenos” i els debats, el projecte va permetre als alumnes de França i Togo prendre consciència de les realitats globals per poder construir una nova visió relativa a la ciutadania i la interculturalitat.

Marie Laroche

“Des de l'associació Lyon à double Sens volem que els joves es posin en acció, volem que es qüestionin, que desenvolupin l'esperit crític i que s'impliquin en activitats locals. A través del teatre i dels jocs de rol els presentem temes complexos i concrets sobre la seva realitat propera.”

Jean-Christophe Vohl

“Vam formar “ecodelegats”, sensibilitzant i convencent l'alumnat que és possible ser actius més enllà del centre educatiu, treballant de la mà de les institucions públiques o amb altres actors. Ells van esdevenir els responsables del posicionament ecològic del centre i de transmetre aquesta posició a la resta de companys.”

5. TREBALL EN GRUPS

TREBALL EN GRUPS A PARTIR DE LES EXPERIÈNCIES PRESENTADES

El treball en grups es va planificar amb l'objectiu de generar espais d'intercanvi entre participants i de promoure la reflexió i la creació col·lectiva de coneixements. Els grups es van constituir en funció de les possibilitats de comunicació i les necessitats de traducció. Gràcies als facilitadors i a través de metodologies d'animació participatives, cinc grups van abordar qüestions centrals relacionades amb l'EDD-SI. A continuació es presenta un resum d'aquest treball:

Característiques i punts forts dels projectes d'EDD-SI

- El seu caràcter pluridisciplinari.
- La voluntat de relacionar el projecte amb diferents agents del territori.
- La implicació de socis de països del sud per confrontar les realitats dels alumnes europeus.
- La concepció de l'alumnat com agents de transformació social.
- La restitució de la feina feta als pares i mares dels alumnes o altres instàncies socials.

Correspondència curricular per les temàtiques d'EDD-SI

Es tractava de reflexionar sobre la manera més pertinent d'introduir una temàtica d'EDD-SI al currículum escolar.

Imaginant un projecte centrat en l'energia, es van desglossar les assignatures on desenvolupar-lo i les competències a adquirir pels alumnes:

- **Geografia:** treball sobre l'energia solar o qüestions de geopolítica relacionades amb la producció de l'energia mundial.
- **Física:** treballar sobre els processos de combustió, analitzar de quina manera els raigs lumínics convergeixen a l'atmosfera.
- **Tecnologia:** construcció de prototips de cuines solars.
- **Llengua Estrangera:** habilitats comunicatives per relacionar-se amb els socis del projecte.
- **Llengua:** habilitats comunicatives per argumentar i defensar-se apropiadament en els debats.
- **Biologia i Geologia:** estudi del canvi climàtic.

/ Taller d'intercanvi d'experiències educatives /

- **Informàtica:** creació d'una pàgina web.
- **Educació Física:** organització de curses que imitin, per exemple, els quilòmetres que les dones recorren en alguns països per anar a buscar aigua.

Eines, metodologies o enfocaments per a la innovació pedagògica en els projectes d'EDD-SI

- Congregació d'una gran diversitat d'actors.
- Realització de reunions entre el professorat i les entitats de forma periòdica.
- Abordatge de les temàtiques des d'una gran varietat de perspectives.
- Avaluació contínua dels projectes: abans, durant i després de la seva execució.
- Implicació dels infants en totes les fases del projecte, com a punt d'innovació.

L'avaluació d'un projecte d'EDD-SI

- La construcció d'indicadors d'avaluació de forma prèvia al projecte, permet avaluar els canvis de percepció i de comportament que es donen en l'alumnat.
- L'auto-avaluació és una eina de gran utilitat per recuperar la visió subjectiva dels estudiants.
- Pel que fa a les tipologies d'avaluació, cal diferenciar entre:

a) Avaluació per competències: útil per fer un seguiment del comportament i actituds dels estudiants.

b) Avaluació del procés: per comprendre la pertinença de les activitats dutes a terme i per verificar-ne la coherència amb les necessitats de l'EDD-SI.

c) Avaluació dels socis: per reforçar el que aporta el partenariat, comprovar que les tasques estiguin ben repartides o emmarcar les dificultats i diferències de llenguatge, entre d'altres.

d) Avaluació d'impactes: per mesurar l'impacte del projecte sobre el professorat i la millora de les seves eines pedagògiques; sobre els estudiants i les famílies pel que fa a la seva relació amb la temàtica o a la seva capacitat de canviar de posició i/o comportaments.

/ Taller d'intercanvi d'experiències educatives /

OBRA DE TEATRE: "ELS MÉS BELLS VALORS"

En acabar la primera jornada de treball, els participants van ser emplaçats a l'escola Collaso i Gil per assistir a la representació de l'obra de teatre Els més bells valors, creada i representada per l'alumnat de l'institut Camí del Mar de Calafell.

Amb al·lusions a Plató, a la mitologia grega o al romanticisme alemany, els estudiants es van aventurar a pujar a l'Olimp per adreçar-se als adults des d'un pedestal ben particular, ple de crítica i incomprensió davant d'uns valors que s'esvaeixen en plena crisi postmoderna: un gran exemple d'experiència educativa multidisciplinària, creativa i apoderadora.

/ Taller d'intercanvi d'experiències educatives /

CAFÈ DIÀLEG:

“COM PODEM AVANÇAR EN LA IMPLANTACIÓ DE L'EDD-SI A L'ESCOLA?”

El cafè diàleg és una dinàmica participativa que afavoreix la creació intencional d'una conversa entorn algunes temàtiques de gran rellevància. Va ser la metodologia triada per treballar durant la segona jornada del taller. Els participants es van distribuir en 6 grups mixtos pel que fa a les característiques lingüístiques i a la tipologia d'actors. Cada grup disposava de tres torns de 30 minuts per desplaçar-se per les sales a l'encontre de les 3 preguntes inspiradores del debat d'obertura. Gràcies a la facilitació dels 6 dinamitzadors, cada grup va abordar les 3 temàtiques, va intercanviar opinions i criteris, va generar materials diversos i en va extreure les seves pròpies conclusions.

/ Taller d'intercanvi d'experiències educatives /

RESULTATS

Característiques de l'EDD-SI (concepte i posada en pràctica)

- Es tracta d'un procés educatiu a llarg termini fonamentat en la capacitat de despertar l'esperit crític de l'alumnat perquè esdevingui un ciutadà actiu capaç d'implicar-se en la transformació social que consideri més justa i igualitària.
- Es va consensuar la següent definició: "En l'EDD-SI volem educar perquè l'alumne pugui concebre i promoure un estil de vida sa i sostenible, així com permetre a tothom una vida digna. Aquest procés implica escoltar, aprendre, compartir, posar en comú les diferències per entendre's, respectar-se i canviar".
- Alguns grups van desenvolupar esquemes visuals per dibuixar una definició més complexa i processual de l'EDD-SI, com el cas d'un grup que va dibuixar un arbre per emplaçar-hi conceptes classificats en tres categories: els valors a les arrels (solidaritat, drets humans, justícia, igualtat, llibertat, empatia); els conceptes relacionats

amb el procés i les competències al tronc (aprenentatge actiu, implicació, compromisos, responsabilitat); i finalment els canvis que l'EDD-SI provoca a la copa de l'arbre (partenariat, esperit crític, xarxa, desenvolupament sostenible, ciutadania global, canvi d'actituds).

/ Taller d'intercanvi d'experiències educatives /

Pertinença i necessitat de l'educació per a la ciutadania mundial com a repte global

- Els participants estan convençuts de la feina que fan i expressen la seva voluntat de concebre l'escola com un espai per construir i reflexionar entorn de la utopia, entesa aquesta com un imaginari individual i col·lectiu de justícia i igualtat.
- L'EDD-SI es concep com un enfocament educatiu pedagògic necessari per combatre l'individualisme i la competitivitat, per cercar solucions col·lectives a la crisi actual i per enfortir els lligams de solidaritat horitzontal i de reciprocitat.
- En el context actual de globalització, L'EDD-S promou la comprensió de les diferències culturals i permet establir un contacte basat en la complementarietat i el respecte mutu. Cal educar en l'escola per arribar a reconèixer l'"altre" estereotipat i desconegut, sovint exclòs i convertit en un subjecte que genera por i desconfiança.
- L'EDD-SI es contempla en els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, tot i això no disposa del recolzament institucional suficient.
- L'EDD-SI reforça els objectius principals de l'escola: oferir als estudiants les eines necessàries per comprendre el món actual i poder aplicar les competències adquirides en la seva vida quotidiana.
- A nivell pedagògic, l'EDD-SI depassa els límits del centre educatiu per generar una relació entre l'escola i el territori que implica alumnat, famílies, entorn i institucions locals. Els diversos actors assumeixen un rol educatiu en l'educació dels infants i joves, posant en relació diferents disciplines i sabers.

/ Taller d'intercanvi d'experiències educatives /

Com podem fer realitat els partenariats (local, europeu i internacional) com un element definidor dels projectes d'EDD-SI?

- L'escola hauria de ser l'actor impulsor de projectes i qui inicia la recerca de recursos i de socis. Tot i així, existeixen obstacles com la poca disponibilitat del professorat i els febles recursos econòmics de les escoles.
- En l'àmbit europeu existeixen elements positius com la possibilitat d'intercanviar experiències de bones pràctiques, la capacitat de pressió política gràcies a la creació de xarxes i el treball per l'intercanvi cultural. A l'altra cara de la moneda, es troben les dificultats per compartir metodologies, valors i prioritats entre països amb realitats socioculturals molt dispars.
- A vegades, els projectes europeus es poden convertir en una limitació més que en una oportunitat perquè existeix el risc que les prioritats vinguin orientades des de Brussel·les i no des dels territoris on es desenvolupa el projecte.
- Pel que fa a les relacions de partenariat internacional, es qüestiona la necessitat que els projectes es desenvolupin des de la mateixa escola. Sovint les associacions són les que impulsen els projectes perquè tenen relació amb entitats de cooperació internacional o fins i tot les comunitats de migrants que tenen forts lligams amb els seus països d'origen. De nou, el factor econòmic apareix com un obstacle per desenvolupar projectes amb relacions de partenariat internacional.

6. TANCAMENT

AVALUACIÓ

Els participants van valorar molt positivament l'organització del taller. En destaquen la bona valoració de les metodologies emprades i la dinamització, especialment de les activitats en grups de treball.

Pel que fa als continguts, totes les propostes van ser molt ben valorades. Per als participants, el treball en grups va propiciar un debat ric i interessant i la presentació d'experiències educatives va permetre l'aproximació a les realitats, diverses, de les regions sòcies del projecte.

Els assistents també van assenyalar la necessitat de reduir les presentacions plenàries per disposar de més temps per al treball en grups i l'intercanvi. Tot i això, en l'organització del taller es va tenir en compte la dificultat de comunicació en tres llengües, que alienta considerablement les possibilitats d'un intercanvi àgil.

Finalment, el taller també va suposar una bona oportunitat per establir contactes entre ONG i docents de cara a la realització de projectes en partenariat. Alguns dels participants també confirmen haver copsat millor el que és i el que implica l'educació per a la ciutadania global.

Opinions dels participants

“A través de les diferents experiències hem entès que establir relacions de partenariat és molt necessari a l'hora de sensibilitzar sobre l'EDD-SI.”

“Felicitats per l'esforç logístic dut a terme a tots els nivells, ha generat un intercanvi molt ric.”

“He trobat molt interessant poder descobrir la metodologia de l'aprenentatge servei.”

“Ens ha faltat temps per conèixer en més profunditat les eines pedagògiques presentades.”

/ Taller d'intercanvi d'experiències educatives /

CLOENDA

Pepa Martínez, Lafede.Cat - Organitzacions per a la Justícia Global

“L'objectiu d'intercanviar idees ha estat totalment assolit. Hem entès que compartim valors i direccions, i que tots ens dirigim cap al mateix lloc tot i partir de diferents matisos. També ens hem adonat que podem superar l'aïllament i entendre que ONG i escoles podem treballar juntes, i fer-ho a més des d'una perspectiva transversal. Hem vist que quan donem la paraula als joves són capaços de fer meravelles, i hem defensat la importància de relacionar el nostre món quotidià amb la realitat global (...) En definitiva, hem intentat generar coneixement. Som nosaltres qui construïm aquesta educació per a la ciutadania global, i és en part gràcies a ella que podrem esbossar el món que desitgem per a les generacions futures. És un luxe poder trobar espais com aquest per pensar, compartir i enriquir-nos amb la mirada de l'altre. Espero que marxem tots i totes amb moltes més preguntes que respostes.”

Giorgio Garelli, cap del servei de Cooperació Internacional de Piemont

“M'agrada molt un filòsof alemany, Jürgen Habermas, que parla de “comunitats comunicatives” capaces d'elaborar coneixement col·lectiu i de treballar la mirada sobre si mateixes. Crec que aquests dies hem construït una veritable “comunitat comunicativa”, i que aquesta ens mostra la solidaritat i el potencial internacional que entre tots generem. No em queda més que convidar-vos al seminari final de REDDSO, que tindrà lloc el pròxim mes de novembre a Torí. Moltes gràcies a tots i fins ben aviat.”